

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio / Cyngor Sir
Dyddiad:	27 Mehefin 2024 / 26 Medi 2024
Pwnc:	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 2023-24 – Adroddiad y Cadeirydd
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ei gwneud yn ofynnol i'r Pwyllgor adrodd i'r cyngor llawn ('y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu') yn flynyddol ar ganfyddiadau, casgliadau ac argymhellion y Pwyllgor ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu, rheoli risg a fframweithiau rheolaeth fewnol y Cyngor; trefniadau adrodd ariannol, ymdrin â chwynion a swyddogaethau archwilio mewnol ac allanol. (3.4.8.3.1) Mae'n ofynnol hefyd i'r Pwyllgor adrodd ar effeithiolrwydd y Pwyllgor o ran cyflawni ei ddiben a'r cylch gorchwyl y cytunwyd arno, gan gynnwys casgliad ar gydymffurfiaeth â Datganiad Sefyllfa Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ¹ . (3.4.8.3.2) Mae'r adroddiad hwn yn bodloni'r gofynion hyn ac mae'n allbwn allweddol i'r Pwyllgor.	

1. Cyflwyniad

- 1.1. Mae Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio pwrpasol ac effeithiol yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor. Ei swyddogaeth yw darparu adnodd annibynnol a lefel uchel i gefnogi llywodraethu da a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref a rhoi sicrwydd annibynnol i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch digonolrwydd y fframwaith rheoli risg, yr amgylchedd rheolaeth fewnol ac uniondeb y prosesau adrodd ariannol a llywodraethu. Mae hefyd yn allweddol i gefnogi archwilio mewnol ac allanol effeithiol.
- 1.2. Mae canllawiau CIPFA sy'n ategu ei Ddatganiad Sefyllfa yn nodi y dylai'r Pwyllgor baratoi adroddiad blynyddol sy'n rhoi sicrwydd i bawb sy'n gyfrifol am lywodraethu ei fod yn cyflawni ei ddiben ac yn gallu dangos ei effaith. Dylai'r adroddiad fod ar gael i'r cyhoedd, gan gefnogi atebolrwydd yr awdurdod i randdeiliaid ehangach, gan gynnwys y cyhoedd.

2. Argymhelliad

- 2.1. Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cymeradwyo Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer 2023-24 cyn ei gyflwyno i gyfarfod o'r Cyngor Sir ar 26 Medi 2024.

¹ Mae [Datganiad Sefyllfa'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu \(2022\)](#) yn nodi barn CIPFA am rôl a swyddogaethau pwyllgor archwilio.

Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 2023-24

Mehefin 2024

Adroddiad y Cadeirydd

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA ACFS

Pennaeth Archwilio a Risg

Cynnwys

Cyflwyniad	1
Cyfansoddiad a threfniadau	2
Trefniadau atebolrwydd	3
Llywodraethiant	4
Rheoli Trysorlys	4
Gwerth am arian	5
Fframwaith sicrwydd	6
Atal twyll a llygredd	8
Archwilio Mewnol	9
Archwilio Allanol	11
Adroddiadau Ariannol	12
Delio â chwynion	12
Adroddiad hunanasesiad	13
Asesiad perfformiad panel	13
Archwiliad yr Archwilydd Cyffredinol	14
Atodiad A – Amllder cyfarfodydd a phresenoldeb	15
Atodiad B – Hyfforddiant Aelodau 2022-24	16
Atodiad C – Crynodeb o Ganlyniad y Cyfarfod	18

Cyflwyniad

1. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn elfen allweddol o fframwaith llywodraethu'r Cyngor. Mae'n darparu adnodd annibynnol a lefel uchel i gefnogi llywodraethiant da a rheolaeth ariannol gyhoeddus gadarn (3.4.8.1.1).
2. Ei bwrpas yw rhoi sicrwydd annibynnol llawn i'r Cyngor ("y rhai hynny sy'n gyfrifol am lywodraethiant") ynghylch digonolrwydd y fframwaith rheoli risg, sefyllfa rheolaeth fewnol a chywirdeb y prosesau adrodd ariannol a llywodraethu (3.4.8.1.2).
3. Er mwyn cyflawni ei gyfrifoldebau'n effeithiol, mae canllawiau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ¹ yn datgan y dylai pwyllgorau archwilio adrodd yn rheolaidd ar eu gwaith 'i'r rheini sy'n gyfrifol am lywodraethiant', rhoi sicrwydd ei fod yn cyflawni ei bwrpas, wedi cyflawni ei gyfrifoldebau ac yn gallu dangos ei effaith.
4. Mae'r adroddiad hwn yn bodloni'r gofyniad hwn drwy asesu gweithgareddau'r Pwyllgor yn ystod 2023-24 yn erbyn ei gylch gorchwyl, sydd wedi'i ymgorffori yng [Nghyfansoddiad](#)², y Cyngor, fersiwn 2.85 a ddiweddarwyd ar 1 Chwefror 2024.

¹Mae Datganiad Sefyllfa CIPFA: [Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu \(2022\)](#) a'r canllawiau cysylltiedig yn nodi barn CIPFA o rôl a swyddogaethau pwyllgor archwilio.

² Mae rhannau perthnasol y Cyfansoddiad mewn cromfachau.

Cyfansoddiad a threfniadau

5. Yn unol â'i gylch gorchwyl, yn ystod y flwyddyn roedd y Pwyllgor yn cynnwys wyth aelod etholedig a phedwar aelod lleyg. Gadawodd y Cynghorydd Dafydd Roberts y Pwyllgor i ymuno â'r Pwyllgor Gwaith ym mis Mehefin 2023 ac yn ei le cafodd y Cynghorydd Ieuan Williams ei benodi. Hefyd ym mis Mehefin 2023, ymunodd y Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes â'r Pwyllgor i lenwi sedd oedd gynt yn wag (3.4.8.2.2).
6. Mae angen i'r Aelod Portffolio Cyllid, cyn belled ag y bo hynny'n bosibl, fynychu holl gyfarfodydd y Pwyllgor (3.4.8.2.2) a mynychodd chwech o'r wyth cyfarfod a gynhaliwyd yn ystod 2023-24 (Atodiad A).
7. Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, roedd Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn aelod lleyg ac felly nid oedd yn gynghorydd etholedig nac yn aelod o grŵp a oedd yn rhan o Bwyllgor Gwaith y Cyngor (3.4.8.2.3).
8. Trwy gydol y flwyddyn, cynhaliodd y Pwyllgor ei fusnes yn anwleidyddol a chadwyd at reolau cydbwysedd gwleidyddol (3.4.8.2.1). Bu i bob aelod ddatgan buddiannau lle oedd hynny'n briodol (3.4.8.2.2).
9. Yn ystod y flwyddyn, pan alwyd ar swyddogion i fynychu cyfarfod pwyllgor ar gais aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, gwnaethant hynny i gyd. (3.4.8.2.4).
10. Mae'n ofynnol i'r Pwyllgor gyfarfod o leiaf bedair gwaith y flwyddyn (3.4.8.2.5). Cyfarfu'r Pwyllgor yn ffurfiol (cyfarfodydd hybrid) ar saith achlysur, a oedd yn cynnwys dau gyfarfod arbennig i ethol y Cadeirydd a'r Dirprwy Gadeirydd ac i ystyried Datganiad Cyfrifon drafft 2022-23 yn unig, Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft 2022-23 ac adroddiad Archwilio Allanol ar ei gynllun archwilio manwl ar gyfer 2022-23. Mae presenoldeb mewn cyfarfodydd yn ystod 2023-24 wedi bod yn dda ([Atodiad A](#)).
11. Lle bo angen, mae'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 wedi darparu cyngor, ac y mae wedi cael mynediad uniongyrchol a dilyffethair i'r Pwyllgor (3.4.8.2.6).
12. Ni fu'n rhaid i'r archwilwyr allanol na mewnlol ofyn i'r Cadeirydd ystyried unrhyw fater y dylid ei ddwyn i sylw'r Cyngor ym marn yr archwilwyr (3.4.8.2.8).
13. Derbyniodd aelodau presennol hyfforddiant parhaus ([Atodiad B](#)), a lle bo angen cawsant eu briffio ar ddeddfwriaeth newydd, canllawiau proffesiynol, ac ymchwil (3.4.8.2.9).
14. Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor yn cynnwys holl swyddogaethau craidd y Pwyllgor. Fodd bynnag, amlygodd adolygiad CIPFA o gylch gorchwyl y Pwyllgor yn erbyn y cylch gorchwyl a awgrymir yn ei ganllawiau fod cyfeiriadau penodol at fwyafrif y meysydd disgwylidig a chyfeiriadau ymhlyg at y rhan fwyaf o'r meysydd sy'n weddill. Roedd ychydig o fanylion ar goll (mewn perthynas â'r cyfrifon) ac mewn rhai achosion eraill gall manylion ychwanegol ynghylch gweithgareddau risg gyfyngu ar gwmpas gwaith y pwyllgor os cânt eu gweithredu'n llythrennol. Roedd rhai cymalau yn gorgyffwrdd â'i gilydd, a gallai hynny arwain at ddriswch. Nododd CIPFA hefyd chwe adroddiad blynyddol a ddaeth gerbron y Pwyllgor nad oeddent wedi'u cynnwys yn benodol ar y cylch gorchwyl. Yn unol â hynny, paratowyd cylch gorchwyl diwygiedig i'w ystyried gan y Pwyllgor ym mis Mehefin 2024.

Trefniadau atebolrwydd

15. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn adrodd i'r Cyngor llawn ('y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant') ac mae ei rôl yn gwbl ar wahân i rôl y pwyllgorau sgrwtini. Mae rôl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn gofyn am sicrwydd bod systemau rheoli mewnol y Cyngor yn gweithio, a bod risgiau'n cael eu rheoli'n effeithiol, yn hytrach na chraffu ar weithgareddau. (3.4.8.1.3).
16. Mae'r adroddiad hwn yn bodloni'r gofyniad i gyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor llawn ('i'r rheini sy'n gyfrifol am lywodraethiant') ar ganfyddiadau, casgliadau ac argymhellion y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd fframweithiau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol y Cyngor, ei drefniadau adrodd ariannol, a'i swyddogaethau archwilio mewnol ac allanol (3.4.8.3.1). Y mae hefyd yn bodloni'r gofyniad i adrodd ar effeithiolrwydd y Pwyllgor o ran cyflawni'i bwrpas a'r cylch gorchwyl y cytunwyd arno.
17. Comisiynwyd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) i hwyluso hunanasesiad ansoddol o'r Pwyllgor yn 2023-24. Roedd hyn yn bodloni gofynion Datganiad Sefyllfa CIPFA: Pwyllgorau Archwilio mewn Awdurdodau Lleol a'r Heddlu 2022 sy'n argymhell bod pwyllgorau archwilio yn gwerthuso eu heffaith ac yn nodi meysydd i'w gwella.
18. Roedd yr adolygiad yn cynnwys adborth ar berfformiad y Pwyllgor gyda'r rheini sy'n ymwneud â'r Pwyllgor neu'n dibynnu ar ei waith, yn cynnwys uwch reolwyr, i werthuso p'un ai a ydi'r Pwyllgor yn ychwanegu gwerth i'r sefydliad.

19. Adroddwyd canlyniad yr adolygiad hwn i'r Pwyllgor yn ei gyfarfod ym mis Ebrill 2024, a chymeradwywyd y camau arfaethedig i fynd i'r afael â'r 10 argymhelliad a wnaed gan y Pwyllgor. Bydd y cynnydd o ran mynd i'r afael â'r argymhellion yn cael ei fonitro gan y Pwyllgor ym mhob cyfarfod wrth symud ymlaen (3.4.8.3.2).
20. Bu i'r Pwyllgor ystyried ei fusnes yn gyhoeddus, ac eithrio, lle bo'n briodol, pan gyfarfu'n breifat i ystyried eitemau o dan Adran 100 (A) (4) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972³.
21. Yn ystod 2023-24, ystyriodd y Pwyllgor un eitem yn breifat:
 - Adroddiad Seiberddiogelwch Blynyddol 2023-24 (Chwefror ac Ebrill 2024)
22. Cyflwynwyd y Profion Budd y Cyhoedd priodol i'r Pwyllgor a chawsant eu derbyn ganddo.
23. Cyhoeddwyd agendâu ac adroddiadau yn unol ag amserlenni statudol ac roeddent ar gael i'w harchwilio (3.4.8.3.3).
24. Yn ystod y flwyddyn, uwchgyfeiriodd y Pwyllgor faterion allweddol i'r tîm arweinyddiaeth lle bo'n briodol, megis cais iddo adolygu hyfforddiant gwasanaethau cwsmeriaid ar gyfer staff sy'n wynebu'r cyhoedd, mewn ymateb i Adroddiad Blynyddol Pryderon, Cwynion a Chwythu'r Chwiban 2022-23, ym mis Medi 2023.
25. Ni chafodd unrhyw faterion eu huwchgyfeirio i unrhyw bwyllgor arall yn ystod y flwyddyn.

³ Eitemau o dan Atodlen 12A, paragraff 14: Gwybodaeth sy'n ymwneud â materion ariannol neu fusnes unrhyw berson penodol (gan gynnwys yr awdurdod sy'n cadw'r wybodaeth honno) a Pharagraff 18: Gwybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw gamau a gymerir neu sydd i'w cymryd mewn cysylltiad ag atal, ymchwilio neu erlyn troseddau.

Llywodraethiant

26. Adolygodd ac asesodd y Pwyllgor drefniadau llywodraethu corfforaethol y Cyngor yn ystod ei adolygiad o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (DLIB) drafft, a drafodwyd ganddo yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf 2023 (3.4.8.4.2). Roedd y drafodaeth yn ymdrin â sawl ffactor gan gynnwys diffiniadau asesu a'r hyn y mae'r rhain yn ei olygu o ran gallu'r Cyngor i gyflawni ei ddyletswyddau statudol, gwelliannau posibl i'r fframwaith cerdyn sgorio corfforaethol a goruchwyllo a chraffu ar gyflawni prosiectau Cyfalaf y Cyngor. Penderfynodd y Pwyllgor gymeradwyo'r DLIB drafft a fyddai'n ffurfio rhan o Ddatganiad Cyfrifon 2022-23.
27. Derbyniodd y Pwyllgor y fersiwn derfynol o'r DLIB ym mis Rhagfyr 2023 a phenderfynodd ei gymeradwyo ar gyfer blwyddyn ariannol 2022-23 ac i gyfeirio'r Datganiad at y Cyngor llawn i'w gymeradwyo ac at Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr am eu llofnodion. (3.4.8.6.2).
28. Mae Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ei gwneud yn ofynnol iddo adolygu'r trefniadau llywodraethu a sicrwydd sydd ar gael ar gyfer partneriaethau neu gydweithredu sylweddol (3.4.8.4.6) ac adolygu'r sicrwydd sydd ar gael ar gyfer rheoli risgiau partneriaeth, gan gynnwys proffil risg y Cyngor fel rhan o'r bartneriaeth (3.4.8.8.1).
29. Nid oedd adroddiad am bartneriaethau o bwys ar gael yn ystod 2023-24. Gan and oedd adroddiad blynyddol ar gael gan y Pwyllgor Sgrïwtini Partneriaeth ac Adfywio, cytunodd Archwilio Mewnol i wneud darn o waith i roi'r sicrwydd hwn i'r Pwyllgor yn ystod 2023-24. Ar adeg ysgrifennu'r ddogfen hon, mae'r archwiliad hwn ar y gweill.

Rheoli Trysorlys

30. Mae'r Cyngor llawn wedi enwebu'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i fod yn gyfrifol am sicrhau bod y strategaeth a pholisïau rheoli trysorlys yn destun craffu effeithiol (3.4.8.5.1). Felly, mae'r Pwyllgor yn ymgymryd â rôl craffu yn unol â Chod Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys, cyn eu bod yn cael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn (3.4.8.5.2).
31. Adolygodd y Pwyllgor Adroddiad Rheoli Trysorlys Blynyddol 2022-23 yn ei gyfarfod ym mis Medi 2023, a oedd yn rhoi trosolwg o weithgareddau benthyca a buddsoddi'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ac a amlygodd berfformiad yn erbyn y Dangosyddion Darbodus a osodwyd gan y Cyngor.
32. Wrth ystyried yr adroddiad, cododd y Pwyllgor bwyntiau gan gynnwys gwariant cyfalaf a'r tanwariant ar y gyllideb gyfalaf, adroddwyd ar gynnydd prosiectau cyfalaf a chymhlethdod gofynion adrodd ariannol a'r effaith y mae hyn yn ei chael ar ddealltwriaeth y cyhoedd o sut mae'r Cyngor yn gwario ei arian. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a'i anfon ymlaen i gyfarfod nesaf y Pwyllgor Gwaith heb unrhyw sylwadau pellach (3.4.8.5.1/2/3/4).
33. Trafododd y Pwyllgor yr adolygiad canol blwyddyn o weithgareddau a sefyllfa rheoli'r trysorlys yn ei gyfarfod ym mis Chwefror 2024. Yn dilyn trafodaethau ynghylch newidiadau i strategaeth fuddsoddi'r Cyngor ar gyfer benthyg a benthyca rhwng awdurdodau lleol ac aildrefnu dyledion, penderfynodd y Pwyllgor nodi a derbyn yr adolygiad canol blwyddyn heb unrhyw sylwadau pellach. (3.4.8.5.1/2/3/4).
34. Trafododd y Pwyllgor Ddatganiad o Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2024-25 yn ystod yr un cyfarfod. Roedd y ddogfen yn ymgorffori'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, y Datganiad Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw Blynyddol a Datganiad Polisi Rheoli Trysorlys (3.8.4.5.1/4).

35. Yn dilyn trafodaethau ynghylch effaith digwyddiadau annisgwyl ar gyllid y Cyngor fel Concrit Awyredig Awtoclafiedig Cyfnerth (RAAC) mewn ysgolion, y gostyngiad yng nghyfanswm buddsoddiad o £10m rhwng mis Medi a mis Rhagfyr 2023 ac effaith y cynnydd mewn benthyciadau cyfalaf ar gyllideb refeniw'r Cyngor, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn a nodi Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2024-25 a'i hanfon ymlaen at y Pwyllgor Gwaith heb unrhyw sylwadau pellach.

Gwerth am arian

36. Mae'r Pwyllgor yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu trefniadau cadarn i wneud yn siŵr bod y Cyngor yn gwneud y defnydd gorau o'i adnoddau, a bod trethdalwyr a defnyddwyr gwasanaeth yn cael gwerth gorau am arian (3.4.8.6.1).
37. Adolygodd ddull cyffredinol y Cyngor o roi gwerth am arian wrth adolygu Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft y Cyngor (3.4.8.6.2) yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf. 2023.
38. Bu'r Pwyllgor yn ystyried Crynodeb Archwilio Blynyddol 2023 Archwilio Cymru, a sicrwydd ac asesiadau ar effeithiolrwydd trefniadau'r Cyngor ar gyfer sicrhau gwerth am arian (3.4.8.6.3) yn ei gyfarfod ym mis Ebrill 2024. Roedd yr adroddiad yn hysbysu'r Pwyllgor fod Archwilio Cymru wedi cwblhau gwaith yn ystod 2022-23 i fodloni dyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol i weld a oedd y Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio. Er mwyn cyflawni'r ddyletswydd hon, roedd Archwilio Cymru wedi cwblhau prosiectau penodol, gan ddibynnu ar waith archwilio arall, a gwaith rheoleiddwyr fel Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg).
39. Wrth asesu pa un ai a ydi'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth gorau am arian, cyfeiriodd Archwilio Cymru at ei waith ar ddatganiadau ariannol 2021-22, sy'n nodi bod yr Archwilydd Cyffredinol wedi rhoi barn ddiamod, gwir a theg ar ddatganiadau ariannol y Cyngor.
40. Ardystiodd yr Archwilydd Cyffredinol hefyd fod Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor wedi'u paratoi yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd gan yr Awdurdod, ac â gwybodaeth yr Archwilydd am yr Awdurdod.

41. O ran sut mae'r Cyngor yn defnyddio gwybodaeth am berfformiad, tynnwyd sylw gan yr Archwilydd Cyffredinol at wendidau yn y broses o'i chyflwyno i uwch arweinwyr fel eu bod yn gallu deall safbwynt defnyddwyr gwasanaeth a chanlyniadau gweithgareddau'r Cyngor.
42. Penderfynodd y Pwyllgor nodi Crynodeb Archwilio Blyneddol yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer 2023 a'r asesiad ynglŷn â pha un ai a oedd y Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth am arian.

Fframwaith sicrwydd

43. Mae cael trosolwg o fframwaith sicrwydd y Cyngor yn galluogi'r Pwyllgor i gymeradwyo'r strategaeth archwilio mewnol sy'n seiliedig ar risg. Mae hefyd yn helpu i sicrhau eglurder ynghylch y sicrwydd a roddir, a bod cyfrifoldeb clir dros ddarparu sicrwydd a hynny heb ddyblygu gwaith. (3.4.8.7.1/2).
44. Yn ogystal â sicrwydd ynghylch rheoli risg, archwilio mewnol ac allanol, a'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol, derbyniodd y Pwyllgor adroddiadau gan ddarparwyr sicrwydd cyntaf ac ail linell, fel a ganlyn. (3.4.8.7.1).
45. Derbyniodd y Pwyllgor ddiweddariad gan y Rheolwr Newid Hinsawdd a'r Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad yn ei gyfarfod ym mis Mehefin 2023, yn amlinellu'r cynnydd tuag at gyflawni targed sero net y Cyngor, yn dilyn adroddiadau cynharach gan Archwilio Cymru a Zurich Risk Engineering ar ddull gweithredu newid yn yr hinsawdd yn y sector cyhoeddus ac o fewn y Cyngor.
46. Cafwyd trafodaeth ynghylch defnydd ystyrlon o ddata allyriadau carbon yn ymwneud ag adeiladau fel ysgolion, effaith mesurau ynni- effeithlon e.e. paneli solar ar y defnydd o ynni a sut i fesur effeithiolrwydd adeiladau 'sero-net' newydd.
47. Wrth nodi'r sicrwydd a ddarparwyd, gofynnodd y Pwyllgor am ddiweddariad blyneddol ar gynnydd tuag at sero-net fel y gellir dangos i aelodau effeithiau cadarnhaol y buddsoddiadau a'r datblygiadau a wnaed yn ystod y cyfnod hwnnw.
48. Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Yswiriant Blyneddol 2022-23, a oedd yn amlinellu trefniadau yswiriant y Cyngor a cholledion diweddar ar gyfer y prif feysydd risg a yswiriwyd, hefyd ym mis Mehefin 2023. Yn dilyn trafodaethau ynghylch tueddiadau hawliadau a chymhlethdod yn ogystal â threfniadau contract gydag yswiriwr y Cyngor, Zurich Municipal, penderfynodd y Pwyllgor nodi cynnwys yr adroddiad.

49. Derbyniodd y Pwyllgor adroddiad y Swyddog Diogelu Data Ysgolion ynghylch y materion llywodraethu gwybodaeth allweddol mewn perthynas ag ysgolion Ynys Môn am y cyfnod rhwng Chwefror 2023 a Thachwedd 2023, yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr 2023. Roedd y drafodaeth yn canolbwyntio ar y trefniadau sydd ar waith i fonitro mabwysiadu a dangos tystiolaeth o gydymffurfiaeth â pholisïau diogelu data allweddol pob ysgol.
50. Holodd Aelodau'r Pwyllgor ynghylch eu rolau fel llywodraethwyr ysgol wrth ofyn cwestiynau i ysgolion i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â deddfwriaeth diogelu data a thystiolaeth o hyn, yn ogystal â ph'un ai a oedd rhai o'r dyddiadau allweddol i ysgolion weithredu tasgau yn y Strategaeth Diogelu Data Ysgolion yn bosibl. Yn dilyn sicrwydd ynghylch y materion a drafodwyd, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a chymeradwyo camau nesaf arfaethedig y Swyddog Diogelu Data Ysgolion i alluogi ysgolion i weithredu'n llawn yn unol â gofynion diogelu data.
51. Cafodd Adroddiad Blynyddol yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) 2022-23 ei ystyried gan y Pwyllgor ym mis Chwefror 2024 a darparodd ddatganiad a throsolwg y SIRO o gydymffurfiaeth y Cyngor â gofynion cyfreithiol a chodau ymarfer perthnasol wrth ymdrin â gwybodaeth gorfforaethol. Yn dilyn trafodaethau ar berfformiad ymateb i geisiadau Rhyddid Gwybodaeth, trefniadau ar gyfer ymateb i geisiadau am luniau CCTV a'r defnydd sy'n dod i'r amlwg o dechnoleg drôn, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad.
52. Trafododd y Pwyllgor adroddiad y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc ar ganlyniad Ymchwiliad Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (SCG) i'r Digwyddiad Seiber yn 2021 yn Ysgolion Uwchradd y Cyngor, yn yr un cyfarfod.
53. Trafododd y Pwyllgor nifer o faterion, gan gynnwys hyfforddiant diogelu data mewn ysgolion, diweddariadau diogelwch ar gyfer systemau TG mewn ysgolion, amserlenni rhwng rhoi gwybod am ddigwyddiad i'r SCG a derbyn canlyniad eu gwaith, yn ogystal ag archwilio gwendidau TG a darnau a osodir i drwsio meddalwedd.
- Penderfynodd dderbyn yr adroddiad a nodi'r camau gweithredu a nodwyd ac a gwblhawyd yn dilyn y digwyddiad i fynd i'r afael â'r gwendidau technegol a llywodraethu gwybodaeth a nodwyd (3.4.8.13.1).
54. Hefyd derbyniodd y Pwyllgor Adroddiad Iechyd a Diogelwch Corfforaethol Blynyddol 2022-23 y Prif Swyddog Iechyd a Diogelwch. Roedd y drafodaeth yn canolbwyntio ar faterion fel tueddiadau sy'n dod i'r amlwg mewn digwyddiadau a adroddwyd hyd yma yn 2023-24, cymharu â data cyn Covid ar gyfer digwyddiadau yr adroddwyd amdanynt ac y gellir adrodd amdanynt, i ba raddau mae data ar gael am achosion o lithro a baglu o fewn cartrefi gofal preswyl sy'n cael eu cynnal gan yr Awdurdod ac unrhyw gydberthynas rhwng cynnydd mewn digwyddiadau iechyd a diogelwch a hawliadau yswiriant yn erbyn y Cyngor. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a chymeradwydd yr argymhelliad y dylai'r Cyngor ddilyn y cynllun strategol ar gyfer rheoli Iechyd a Diogelwch a gweithredu'r Cynllun Gweithredu Iechyd a Diogelwch Corfforaethol.
55. Derbyniodd y Pwyllgor adroddiad Seiberddiogelwch TGCh Blynyddol 2023-24, ym mis Chwefror ac eto ym mis Ebrill 2024 (gan fod rhai aelodau wedi cael trafferth cyrchu'r adroddiad ym mis Chwefror). Roedd yr adroddiad yn nodi'r bygythiadau seiber cyffredin sy'n wynebu'r Cyngor ac yn amlinellu'r camau lliniaru a gweithredu a oedd ar waith i ganfod ac atal gweithgarwch maleisus.
56. Trafododd y Pwyllgor welliannau y gellid eu gwneud yn y dyfodol i'r adroddiad presennol e.e. cynnwys unrhyw achosion a lwyddodd i ymosod ar dulliau'r Cyngor i sicrhau diogelwch seiber a sut yr ymdriniwyd â'r rhain, rôl perchnogion meddalwedd o ran darparu dulliau rybuddio seiber a goblygiadau datblygiad Deallusrwydd Artiffisial. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a nodi ei gynnwys.

Rheoli risg

57. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi goruchwyllo'r gwaith o ddatblygu a gweithredu rheolaeth risg yn y Cyngor (3.4.8.8.1) yn ystod y flwyddyn.
58. Diweddarwyd y Pwyllgor ynghylch Cofrestr Risg Strategol y Cyngor, a adolygwyd gan y Tîm Arweinyddiaeth i sicrhau ei bod yn adlewyrchu amgylchedd risg y Cyngor gan ystyried Cynllun newydd y Cyngor 2023-28 a'i amcanion strategol, yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr 2023.
59. Roedd trafodaethau'n canolbwyntio ar risgiau gweddilliol coch / critigol allweddol penodol yn ogystal â mesurau lliniaru presennol a posibl, gan gynnwys methiant TG a mwy o ddefnydd o wasanaethau'r Cwmwl a chadw cronfeydd wrth gefn ariannol i gryfhau gwytnwch ariannol. Hefyd rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth i nifer y risgiau lle mae'r risg gweddilliol ar ôl lliniaru yn parhau i fod yn Goch neu'n Gritigol a dull y Cyngor o reoli hyn.
60. Penderfynodd y Pwyllgor nodi'r gwelliannau a wnaed i'r Gofrestr Risg Strategol a chafwyd sicrwydd bod y Tîm Arweinyddiaeth wedi cydnabod ac yn rheoli'r risgiau i gyflawni blaenoriaethau'r Cyngor.
61. Ystyriodd y Pwyllgor adroddiad yn cyflwyno canlyniad y Gwiriad Iechyd Rheoli Risg, a gynhaliwyd gan Zurich Resilience Solutions, yn ei gyfarfod ym mis Chwefror 2024. Trafododd y Pwyllgor sgôr aeddfedrwydd risg presennol y Cyngor a ffyrdd o wella hyn, gan gynnwys dangos tystiolaeth o ddull cyson o ymdrin â risg ar draws pob maes gwasanaeth a mwy o ystyriaeth o risg wrth wneud penderfyniadau a rheoli prosiectau. Penderfynodd y Pwyllgor gymryd sicrwydd o'r adroddiad fod rheoli risg yn cael ei ddatblygu a'i weithredu'n effeithiol o fewn y Cyngor a chefnogi'r camau a gynigiwyd i fynd i'r afael â'r argymhellion a wnaed.

Atal twyll a llygredd

62. Ystyriodd y Pwyllgor adroddiad blynyddol Atal Twyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd y Pennaeth Archwilio a Risg ar gyfer 2022-23 (3.4.8.9.4) yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr 2023, gan fanylu ar ymdrechion Archwilio Mewnol i liniaru risgiau twyll o fewn y Cyngor. Amlygodd yr adroddiad weithgareddau i fynd i'r afael â thwyll, gan gynnwys treulio 28 diwrnod ar waith gwrth-dwyll, fel y Fenter Twyll Genedlaethol ac ymchwiliadau twyll amrywiol. Pwysleisiodd yr adroddiad bwysigrwydd lleihau risgiau twyll, yn enwedig o dan bwysau ariannol.
63. Fel rhan o'r adroddiad hwn, cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg gyfraddau cydymffurfio presennol y Pwyllgor (95%) ar gyfer gwybodaeth a dealltwriaeth y staff o'r Polisi a Chanllawiau Chwythu'r Chwiban (3.4.8.9.1).
64. Cafwyd trafodaeth ynghylch codi ymwybyddiaeth o dwyll trwy bolisiau cadarn, y mesurau mewnol presennol i atal twyll rhag digwydd yn ogystal â meysydd risg twyll penodol fel Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl ac osgoi premiwm Treth y Cyngor ail gartrefi. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad a nodi ei gynnwys.
65. Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg ynghylch y cynnydd a wnaed i weithredu Strategaeth Gwrth-dwyll 2022-25, a bod Cynllun Gweithredu parhaus yn sicrhau llwyddiant parhaus. Nod asesiad risg arfaethedig ar gyfer twyll ledled y Cyngor yw gwella gallu staff i nodi achosion posibl o dwyll a thargedu adnoddau'n effeithiol.

66. Yn ystod trafodaethau, cododd y Pwyllgor bryderon am atal twyll bob dydd, megis twyll mandad, osgoi talu premiwm ail gartrefi, a thwyll Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl. Mae mesurau'n cynnwys gwiriadau diwydrwydd dyladwy, gwirio manylion cyswllt, ac ymgorffori modd o ddilysu manylion adnabod mewn meddalwedd. Mae mesurau atal twyll penodol yn cynnwys gwirio gwybodaeth am ffordd o fyw ar gyfer ail gartrefi a sicrhau defnydd priodol o Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl.
67. Rhoddwyd sicrwydd i'r Pwyllgor y byddai adolygiadau Archwilio Mewnol, a'r Gweithgor Gwrth-dwyll yn gwella ymwybyddiaeth o dwyll a mesurau ataliol ar draws y Cyngor.
68. Yn yr un cyfarfod, ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Canlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol (NFI) 2022-23. Wrth ystyried yr adroddiad, trafododd y Pwyllgor ystumiadau ymddangosiadol yng nghanlyniadau'r NFI ar gyfer 'incwm a gollir gan y Cyngor' mewn perthynas â thwyll/gwallau Bathodyn Glas, heriau lefel gwasanaeth sy'n gysylltiedig â pheidio â rhoi gwybod i'r Cyngor am farwolaethau sy'n digwydd y tu allan i'w ffin a goblygiadau twyll o ran rhyddhad Treth y Cyngor a pheidio â chasglu cyllid y Cyngor. Penderfynodd y Pwyllgor dderbyn a nodi'r sicrwydd a ddarparwyd gan yr adroddiad. (3.4.8.9.3)

Archwilio Mewnol

69. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi goruchwyllo trefniadau archwilio mewnol y Cyngor (3.4.8.10.1). Trwy adolygu'r Strategaeth Archwilio Mewnol, yr Adroddiad Blynyddol ar Archwilio Mewnol a'r Siarter Archwilio Mewnol, a diweddariadau rheolaidd gan y Pennaeth Archwilio a Risg, mae'r Pwyllgor wedi goruchwyllo annibyniaeth, gwrthrychedd, perfformiad a phroffesiynoldeb yr adran archwilio mewnol, cefnogi effeithiolrwydd y broses archwilio mewnol a hyrwyddo'r defnydd effeithiol a wneir o archwiliadau mewnol o fewn fframwaith sicrwydd y Cyngor (3.4.8.10.2).
70. Trafododd y Pwyllgor Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022-23, gan gynnwys barn y Pennaeth Archwilio a Risg ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y Cyngor, ynghyd â chrynodeb o'r gwaith sy'n cefnogi'r farn, yn ei gyfarfod ym mis Mehefin 2023 (3.4.8.10.6/7/8/9/12/14/15). Cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg ei bod hi o'r farn fel 'prif swyddog archwilio' Cyngor Sir Ynys Môn, bod fframwaith rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol y sefydliad wedi bod yn ddigonol ac effeithiol yn ystod y 12 mis hyd at 31 Mawrth 2023.
71. Yn dilyn trafodaeth ar sawl maes, gan gynnwys ariannu archwilio mewnol, mater/risg sy'n weddill ers cryn amser, strategaeth archwilio mewnol sy'n seiliedig ar risg a phroses hunanasesu corfforaethol y Cyngor, nododd y Pwyllgor yr adroddiad.
72. Derbyniodd y Pwyllgor adroddiad yn cyflwyno canlyniad Asesiad Ansawdd Allanol o Gydymffurfiaeth â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) a gynhaliwyd trwy adolygiad cymheiriaid gan Gyngor Sir y Fflint, hefyd yn ei gyfarfod ym mis Mehefin 2023 (3.4.8.10.14). Nododd y Pwyllgor yr asesiad 'cydymffurfio cyffredinol' sy'n adlewyrchu'r lefel uchaf o gydymffurfiaeth yn dilyn asesiad allanol PSIAS a derbyniwyd yr adroddiad.

73. Adolygodd a chymeradwyodd y Pwyllgor Siarter Archwilio Mewnol, sy'n diffinio'r gweithgareddau, pwrpas a chyfrifoldebau o ran archwilio mewnol, ym mis Ebrill 2024 (3.4.8.10.3).
74. Penderfynodd y Pwyllgor gymeradwyo priodoldeb parhaus y Siarter Archwilio Mewnol a nodi'r mesurau diogelu a roddwyd ar waith i sicrhau na fydd unrhyw rolau a chyfrifoldebau ychwanegol a ymgwymerir gan y Pennaeth Archwilio a Risg y tu allan i'r maes archwilio mewnol yn amharu ar ei hannibyniaeth a gwrthrychedd (3.4.8.10.13).
75. Yn yr un cyfarfod, derbyniodd y Pwyllgor Strategaeth Archwilio Mewnol 2024-25 (3.4.8.10.1/2/5/6). Yn dilyn trafodaeth ynghylch capasiti, trefniadau recriwtio a chynllunio olynol o fewn y Gwasanaeth Archwilio Mewnol, y cydbwysedd rhwng adnoddau mewnol a thrydydd parti a rôl Archwilio Mewnol mewn prosiectau trawsnewid gwasanaethau, penderfynodd y Pwyllgor gymeradwyo'r Strategaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2024-25 a chymeradwyo'r dull a'r blaenoriaethau a amlinellir fel rhai sy'n diwallu anghenion sicrwydd y Cyngor.
76. Drwy gydol y flwyddyn, derbyniodd y Pwyllgor ddiweddariadau ar weithgareddau archwilio mewnol yn cynnwys canfyddiadau arwyddocaol, meysydd pryder, ymateb rheolwyr a'r camau gweithredu a oedd ar y gweill o ganlyniad i waith archwilio mewnol (Mehefin, Medi, Rhagfyr 2023 a Chwefror ac Ebrill 2024). Ystyriodd y Pwyllgor grynodebau o adroddiadau archwilio mewnol penodol yn ôl y gofyn, gan gynnwys copïau llawn o adroddiadau Sicrwydd Cyfyngedig, ynghyd â'r cynllun gweithredu y cytunwyd arno gyda'r rheolwyr (3.4.8.10.10).
77. Fe wnaeth y Pwyllgor fonitro'r gwaith o weithredu'r camau gweithredu y cytunwyd arnynt trwy dderbyn dau adroddiad, un ym mis Medi 2023 a'r llall ym mis Ebrill 2024 (3.4.8.10.10/11). Ystyriodd y Pwyllgor berfformiad y Cyngor a statws yr holl gamau gweithredu sy'n weddill a godwyd gan archwilio mewnol, gan gynnwys crynodebau manwl o gynnydd wrth fynd i'r afael â phroblemau/risgiau 'sylweddol/ambr'.
78. Mae'r Pwyllgor a'r Pennaeth Archwilio a Risg yn ymgysylltu'n effeithiol (3.4.8.10.16). Yn benodol, roedd Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bob amser ar gael i'r Pennaeth Archwilio a Risg, yn cynnwys y cyfle i gael cyfarfod preifat â'r Pwyllgor ar gais (3.4.8.10.17).

Archwilio Allanol

79. Mae'r Pwyllgor yn goruchwyllo'r trefniadau archwilio allanol ac yn ystyried cwmpas a dyfnder y gwaith archwilio allanol. Derbyniodd y Pwyllgor Gynllun Archwilio Amlinellol Archwilio Cymru ar gyfer 2023, a oedd yn nodi cyfrifoldebau statudol yr Archwilwyr, manylion y tîm archwilio a'r amserlen archwilio yn ogystal â chrynodeb o'r newidiadau allweddol i'r ISA315 ac effaith bosibl hyn ar y Cyngor, ym mis Mehefin 2023 (3.4.8.11.3).
80. Yna ystyriodd y Pwyllgor Gynllun Archwilio manwl Archwilio Cymru 2023, a oedd yn amlinellu'r gwaith y bwriedir ei wneud mewn perthynas â'r archwiliad ariannol, y rhaglen archwilio perfformiad ar gyfer y flwyddyn, ynghyd â'r rhaglen o waith ardystio grantiau ac amserlen adrodd archwilio, yn ei gyfarfod ym mis Gorffennaf 2023 (3.4.8.11.1/3).
81. Ystyriodd y Pwyllgor lythyr blynyddol yr archwilydd allanol ac adroddiad ISA 260 i'r 'rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant' (3.4.8.11.1/2), yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr 2023. Yn dilyn trafodaethau ynghylch nodyn i'r cyfrifon sy'n ymwneud â materion RAAC mewn dwy o ysgolion y Cyngor; gwaith gan yr archwilwyr i nodi twyll posibl mewn datganiadau ariannol, gan gynnwys eglurhad na ddaethpwyd o hyd i unrhyw dystiolaeth o dwyll yn ystod yr archwiliad; yn ogystal â mân addasiadau i'r cyfrifon drafft a'r sefyllfa ariannol heriol ar gyfer 2024-25 a thu hwnt, penderfynwyd nodi adroddiad yr archwilydd allanol ar gyfer ei archwiliad o Ddatganiadau Ariannol 2022-23.
82. Penderfynodd y Pwyllgor nodi adroddiad Crynodeb Archwilio Blynyddol Archwilio Cymru ar gyfer 2023, a oedd yn dangos crynodeb o ganlyniad pob darn o waith a gwblhawyd, yn ei gyfarfod ym mis Ebrill 2024.
83. Derbyniodd y Pwyllgor ddiweddariadau chwarterol yn ystod y flwyddyn (ym mis Mehefin, Medi, Rhagfyr 2023 ac Ebrill 2024) ac adroddiadau archwilio allanol, gan gynnwys archwilio Rheoli Datblygu a Gorfodi Cynllunio (Medi 2023); Strategaeth Ddigidol y Cyngor (Chwefror 2024); ac asesiad o'i ddefnydd o wybodaeth perfformiad (Chwefror 2024).
84. Fe wnaeth y Pwyllgor fonitro'r gwaith o weithredu argymhellion yr adroddiadau archwilio allanol a derbyn adroddiad gan y Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid ym mis Rhagfyr 2022, a oedd yn nodi sut y mae'r Cyngor wedi ymateb i adroddiadau archwilio allanol ynglŷn â'r Cyngor ac adolygiadau cenedlaethol, a'u hargymhellion cysylltiedig (3.4.8.11.3).
85. Ni chafodd y Pwyllgor ei gymell i wneud unrhyw argymhellion ynglŷn ag effeithlonrwydd y berthynas rhwng yr archwilwyr mewnol ac allanol ac asiantaethau arolygu eraill neu gyrff perthnasol yn ystod y flwyddyn (3.4.8.11.4).
86. Cyfarfu'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn breifat ac ar wahân gydag archwilwyr allanol a mewnol heb swyddogion yn bresennol, yn dilyn ei gyfarfod ym mis Ebrill 2024. (3.4.8.11.5).

Adroddiadau Ariannol

87. Mae'r Pwyllgor yn adolygu ac yn craffu ar faterion ariannol y Cyngor, gan wneud adroddiadau ac argymhellion mewn perthynas â nhw (3.4.8.12.1).
88. Cyn cymeradwyaeth gan y Cyngor llawn, adolygodd y Pwyllgor ddatganiadau ariannol drafft a therfynol blynyddol yr Awdurdod ar gyfer 2022-23 (Gorffennaf a Rhagfyr 2023 yn y drefn honno), gan gynnwys y rhagair esboniadol, negeseuon allweddol, tueddiadau, cysondeb â pherfformiad ariannol, addasrwydd a chydymffurfiaeth polisiâu a gwaith cyfrifo a meysydd dyfarnu o bwys (3.4.8.12.2).
89. Wrth ystyried y datganiadau ariannol drafft ym mis Gorffennaf 2023, trafododd y Pwyllgor sawl ffactor, gan gynnwys newidiadau neu dueddiadau sylweddol o'i gymharu â chyfrifon blynyddoedd blaenorol, cynnydd mewn prisiadau asedau a'r sail ar gyfer y cynnydd, effaith y cynnydd yn y gyfradd llog ar fenthyciadau ac elw ar fuddsoddi, yn ogystal â chynnydd mewn costau chwyddiant sy'n her ac effaith hyn ar wasanaethau wrth symud ymlaen.
90. Yn dilyn trafodaeth bellach ar y rhwymedigaethau pensiwn a'i effaith ar y cyfrifon, yn ogystal â gwaith cyfrifo mewn perthynas â gwariant cyfalaf ar gyfer asedau nad ydynt yn eiddo i'r Cyngor e.e. Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl, penderfynodd y Pwyllgor nodi'r prif ddatganiadau ariannol drafft nas archwiliwyd ar gyfer 2022-23.
91. Trafododd y Pwyllgor adroddiad yr archwilydd allanol i'r 'rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant' ar faterion a oedd yn deillio o'r cyfrifon a archwiliwyd, a ph'un ai y dylid eu dwyn i sylw'r Cyngor (3.4.8.12.3) yn ei gyfarfod ym mis Rhagfyr 2023. Yn dilyn trafodaeth (gweler Archwilio Allanol uchod), penderfynodd y Pwyllgor nodi Adroddiad Archwilio Allanol ar y Datganiadau Ariannol ar gyfer 2022-23.

Delio â chwynion

92. Mae gan y Pwyllgor gyfrifoldeb dros adolygu ac asesu gallu'r awdurdod i ddelio â chwynion yn effeithiol (3.4.8.14.1).
93. Ystyriodd y Pwyllgor adroddiad blynyddol Pryderon a Chwynion y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro ar gyfer 2022-23 a oedd yn nodi materion a godwyd o dan Bolisi Pryderon a Chwynion y Cyngor ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2022 i 31 Mawrth 2023, yn ei gyfarfod ym mis Medi 2023.
94. Yn dilyn hyn, cafwyd trafodaeth ynghylch perfformiad y Cyngor o ran ymdrin â chwynion. Dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro, yn dilyn dadansoddiad o ddata cwynion, y byddai hyfforddiant gwasanaeth cwsmeriaid yn cael ei gynnal ar draws y sefydliad gan ganolbwyntio i ddechrau ar wasanaethau lle ceir lefelau uwch o gwynion/pryderon. Yn dilyn trafodaethau pellach gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Tai a'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd, meysydd gwasanaeth penodol lle gwelwyd cynnydd mewn cwynion yn ystod y cyfnod, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn yr adroddiad.
95. Derbyniodd y Pwyllgor Lythyr Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) 2022-23. Amlinellodd y ddogfen y gwaith safonau cwynion a wnaed gan yr OGCC dros gyfnod o 12 mis yn ogystal â chrynodeb o berfformiad y Cyngor yn y maes hwn (3.4.8.13.1).
96. Yn dilyn trafodaeth, penderfynodd y Pwyllgor nodi a derbyn Llythyr Blynyddol 2022-23 ac awdurdodi'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro i gadarnhau i'r Ombwdsmon fod y Pwyllgor wedi rhoi ystyriaeth ffurfiol i'r Llythyr Blynyddol a rhoi sicrwydd y bydd y Cyngor yn parhau i fonitro cwynion a, thrwy hynny, yn darparu'r wybodaeth sydd ei hangen ar yr Aelodau i graffu ar berfformiad y Cyngor. (3.4.8.14.2).

Adroddiad hunanasesiad

97. Yn ystod bob blwyddyn ariannol, bydd y Pwyllgor yn derbyn adroddiad hunanasesiad drafft gan y Cyngor [a fydd yn cael ei ddrafftio yn unol â Phennod 1 o Ran 6 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (perfformiad a llywodraethiant prif gynghorau)] (3.4.8.15.1).
98. Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Hunanasesiad Blynyddol drafft 2022-23, a oedd yn darparu asesiad ar sail tystiolaeth o sut y perfformiodd y Cyngor yn 2022-23 gan ddefnyddio'r adnoddau a oedd ar gael iddo i reoli a lliniaru risgiau cysylltiedig, yn ei gyfarfod ym mis Mehefin 2023. (3.4.8.1.4).
99. Wrth adolygu'r adroddiad, gwnaeth y Pwyllgor sawl sylw ac awgrym, gan gynnwys darparu enghreifftiau i gefnogi honiadau am berfformiad, gan gynnwys gwybodaeth i gymharu â blynyddoedd blaenorol i dynnu sylw at dueddiadau mewn perfformiad, yn ogystal â gwybodaeth feintiol i helpu i ddeall y data, a sicrhau cydberthynas rhwng meysydd a asesir fel rhai 'digonol' a chymau gweithredu arfaethedig i sicrhau gwelliannau. (3.4.8.4.4).
100. Penderfynodd y Pwyllgor gytuno â chynnwys yr adroddiad hunanasesiad ar gyfer 2022-23 ac argymhell ei fod yn cael ei ystyried gan y Cyngor llawn, yn amodol ar ystyried y pwyntiau uchod. (3.4.8.15.1/2/3/4).

Asesiad perfformiad panel

101. O leiaf unwaith yn ystod cylch etholiadol rhaid cynnal asesiad perfformiad rhwng etholiadau cyffredinol i ethol Cynghorwyr i'r Cyngor. Fe all y Cyngor ddewis comisiynu asesiad perfformiad panel fwy nhag unwaith o fewn cylch etholiadol, ond nid yw hynny'n ofynnol o dan y ddeddf (Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021).
102. Rhaid i'r Cyngor sicrhau bod ei ymateb drafft i'r panel asesu ar gael i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, ac mae'n rhaid iddo wedyn adolygu'r ymateb drafft a chaiff argymhell unrhyw newidiadau i'r ymateb i'r panel asesu.
103. Ni chynhaliwyd asesiad perfformiad gan banel yn ystod 2023-24 (3.4.8.4.3 / 3.4.8.16).

Archwiliad yr Archwilydd Cyffredinol

104. Fe all yr Archwilydd Cyffredinol gynnal adolygiad arbennig o'r Cyngor (os yw'n ystyried bod y Cyngor yn methu, neu y gallai fod yn methu, â bodloni'r gofynion perfformiad).
105. Cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl cael yr adroddiad gan yr Archwilydd Cyffredinol rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod ar gael i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Rhaid i ymateb drafft y Cyngor fod ar gael i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, ac mae'n rhaid iddo ei adolygu. Fe all y Pwyllgor argymhell newidiadau i'r ymateb, yn cynnwys camau arfaethedig y Cyngor. Os na caiff argymhellion y Pwyllgor eu mabwysiadu gan y Cyngor cyn cyhoeddi'r ymateb, rhaid nodi'r argymhellion ynghyd â'r rhesymau pam na chafodd y newidiadau a argymhellwyd gan y Pwyllgor eu gwneud gan y Cyngor (3.4.8.17.1/2/3).
106. Ni chynhaliwyd adolygiad arbennig o'r Cyngor gan yr Archwilydd Cyffredinol yn ystod 2023-24.

Atodiad A – Amllder cyfarfodydd a phresenoldeb

Aelodau	23/05/23	29/06/23	27/07/23	21/09/23	07/12/23	08/02/24	18/04/24	Cyfarfodydd a fynychwyd (%)
Mr Dilwyn Evans (Aelod Lleyg) (Cadeirydd)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
Cyngh Euryn Morris (Dirprwy Gadeirydd)	✓	✓	✓	✓	Ymddiheuriadau	✓	✓	86
Cyngh Geraint Bebb	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
Cyngh Dyfed Wyn Jones	✓	Ymddiheuriadau	Ymddiheuriadau	✓	✓	✓	✓	71
Mr William Parry (Aelod Lleyg)	✓	Na	✓	✓	✓	✓	✓	86
Cyngh Keith Roberts	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
Cyngh Dafydd Roberts ⁴	✓	-	-	-	-	-	-	100
Cyngh Margaret M. Roberts	✓	✓	✓	Ymddiheuriadau	✓	✓	✓	86
Ms Sharon Warnes (Aelod Lleyg)	✓	✓	✓	Na	✓	✓	✓	86
Mr Michael Wilson (Aelod Lleyg)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
Cyngh Liz Wood	✓	Na	Na	✓	Ymddiheuriadau	Ymddiheuriadau	Ymddiheuriadau	29
Cyngh Trefor Lloyd Hughes ⁵	-	✓	✓	Ymddiheuriadau	Ymddiheuriadau	✓	Ymddiheuriadau	50
Cyngh Ieuan Williams ⁵	-	Ymddiheuriadau	✓	Ymddiheuriadau	✓	Ymddiheuriadau	✓	50
Cyngh Robin Williams (Deilydd Portffolio Cyllid)	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100
Cyfanswm ar gyfer y Pwyllgor⁶	11	9	11	9	10	11	11	

⁴ Ym mis Mehefin 2023, gadawodd y Cynghorydd Dafydd Roberts y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i ymuno â'r Pwyllgor Gwaith.

⁵ Ym mis Mehefin 2023, ymunodd y Cynghorwyr Trefor Lloyd Hughes ac Ieuan Williams â'r Pwyllgor.

⁶ Yn unol â chylch gorchwyl y Pwyllgor, mae'r Pwyllgor yn cynnwys wyth Aelod etholedig a phedwar aelod lleig. Ni fydd Aelodau Etholedig yn aelodau o'r Pwyllgor Gwaith, ond mae'n ofynnol i'r Aelod Portffolio Cyllid, cyn belled ag y bo modd, fynychu holl gyfarfodydd y Pwyllgor.

Atodiad B – Hyfforddiant Aelodau 2022-24

Anwytho	Penodol i'r Pwyllgor										Mandadol				
	Datganiadau Ariannol	Cwynion	Rheoli Trysorlys	Deall Cyfrifon Awdurdod Lleol i Gynghorwyr	Sgiliau Cadeirio Effeithiol	Atal Twyll a Llygredd	Rheoli Risg	Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol	Ymwybyddiaeth Seiber ⁷	Ymwybyddiaeth Diogelwch Cyffredinol	Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol	Atal**	Caethwasiaeth Fodern**	Cyfanswm Presenoldeb /Cwblhau	
Mr Dilwyn Evans (LM)* (Cadeirydd)	23/06/22	13/07/22	09/09/22	14/09/22 15/09/23	22/06/23	17/10/23	04/12/23	13/03/24	05/09/22	12/05/22	-	Opsiynol	12/09/19	Opsiynol	92%
Cyngh Eurn Morris (Dirprwy Gadeirydd)	23/06/22	13/07/22	09/09/22	14/09/22 15/09/23	-	11/10/23	-	-	07/09/22	18/05/22	20/09/22	12/06/22	12/06/22	07/09/23	79%
Cyngh Geraint Bebb	23/06/22	13/07/22	09/09/22	Ymddiheuriadau	24/08/23	-	04/12/23	-	16/11/23	12/05/22	27/11/23	29/09/22	19/05/24	19/05/24	79%
Cyngh Neville Evans	23/06/22	Ymddiheuriadau	09/09/22	14/09/22	-	-	-	-	06/09/22	11/05/22	20/09/22	Heb ddechrau	Heb ddechrau	Heb ddechrau	43%
Cyngh Dyfed Wyn Jones	23/06/22	13/07/22	Ymddiheuriadau	Absennol	-	-	-	-	06/09/22	11/05/22	26/09/22	Heb ddechrau	Heb ddechrau	Heb ddechrau	36%
Mr William Parry (LM)*	Ymddiheuriadau	Absennol	09/09/22	Absennol	-	17/10/23	-	-	-	-	-	Opsiynol	Opsiynol	Opsiynol	18%

⁷ Roedd ymwybyddiaeth seibr yn rhan o hyfforddiant rhagarweiniol ar gyfer carfan newydd y Cyngor ym mis Mai 2022.

*Aelodau Lleyg.

**Opsiynol ar gyfer aelodau lleyg.

Anwytho	Penodol i'r Pwyllgor										Mandadol				
	Datganiadau Ariannol	Cwynion	Rheoli Trysorlys	Deall Cyfrifon Awdurdod Lleoli i Gynghorwyr	Sgiliau Cadeirio Effeithiol	Atal Twyll a Llygredd	Rheoli Risg	Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol	Ymwybyddiaeth Seiber ⁷	Ymwybyddiaeth Diogelwch Cyffredinol	Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol	Atal ^{**}	Caethwasiaeth Fodern ^{**}	Cyfanswm Presenoldeb /Cwblhau	
Cyngh Keith Roberts	23/06/22	13/07/22	09/09/22	14/09/22	-	-	04/12/23	-	7/09/22	11/05/22	20/09/22	Heb ddechrau	Heb ddechrau	Heb ddechrau	57%
Cyngh Margaret M. Roberts	23/06/22	Ymddiheuriadau	(21/07/21)	15/09/23	-	-	04/12/23	-	15/11/23	11/05/22	20/09/22	Heb ddechrau	Heb ddechrau	Heb ddechrau	50%
Ms Sharon Warnes (LM)*	23/06/22	13/07/22	09/09/22	14/09/22	-	17/10/23	04/12/23	19/03/24	19/10/22	12/05/22	-	Opsiynol	Opsiynol	Opsiynol	82%
Mr Michael Wilson (LM)*	23/06/22	13/07/22	09/09/22	14/09/22 15/09/23	22/06/23	11/10/23	04/12/23	19/03/24	22/02/19	12/05/22	-	21/12/17	Opsiynol	Opsiynol	92%
Cyngh Liz Wood	23/06/22	13/07/22	Absennol	Absennol	-	-	-	19/03/24	16/11/23	11/05/22	27/11/23	Heb ddechrau	Heb ddechrau	Heb ddechrau	43%
Cyngh Trefor Lloyd Hughes	11/05/22	-	-	-	-	-	-	-	16/11/23	11/05/22	27/11/23	Heb ddechrau	Heb ddechrau	Heb ddechrau	29% ⁸
Cyngh Ieuan Williams	11/05/22	-	-	-	-	-	04/12/23	-	Ymddiheuriadau	11/05/22	20/09/22	Heb ddechrau	Heb ddechrau	Heb ddechrau	29% ⁸
Cyfanswm	12/13 (92%)	8/13 (62%)	9/13 (69%)	7/13 (54%)	3/13 (23%)	5/13 (39%)	7/13 (54%)	4/13 (31%)	11/13 (85%)	12/13 (92%)	9/13 (69%)	3/13 (23%)	3/13 (23%)	2/13 (15%)	

⁸ Ni ymunodd y Cyngorwyr Trefor Lloyd Hughes a Ieuan Williams tan fis Mehefin 2023.

Atodiad C – Crynodeb o Ganlyniad y Cyfarfod

Dyddiad	Canlyniad y Cyfarfod
23 Mai 2023	Etholodd y Pwyllgor Mr Dilwyn Evans yn Gadeirydd a'r Cyngorydd Euryn Morris yn ddirprwy Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.
29 Mehefin 2023	<p>Trafododd y Pwyllgor naw eitem o bwys.</p> <p>Cafwyd diweddariad am gynnydd y Cyngor tuag at gyflawni ei darged sero-net, gan ganolbwyntio'n benodol ar ddata a gostyngiadau allyriadau carbon. Cyflwynwyd dangosfwrdd allyriadau carbon, gan fanylu ar allyriadau o wahanol ffynonellau fel ysgolion a chyfleusterau'r cyngor. Roedd y trafodaethau'n cynnwys effaith mesurau ynni-ffeithlon ac effeithiolrwydd adeiladau newydd y Cyngor o ran cyflawni statws sero-net. Cytunodd y Pwyllgor i dderbyn diweddariadau blynyddol ar gynnydd tuag at sero-net.</p> <p>Cyflwynwyd adroddiad hunanasesiad blynyddol y Cyngor ar gyfer 2022/23, a oedd yn tynnu sylw at berfformiad y Cyngor a meysydd i'w gwella. Gofynnodd y Pwyllgor am wybodaeth ychwanegol i gymharu â blynyddoedd blaenorol ac enghreifftiau i gefnogi gwybodaeth am berfformiad.</p> <p>Nododd y Pwyllgor Gynllun Archwilio Amlinellol Archwilio Cymru ar gyfer 2023 a derbyniodd y wybodaeth ddiweddaraf am eu rhaglen waith. Esboniwyd newidiadau i waith archwilio yn sgil newidiadau i ISA 315, gan effeithio ar weithdrefnau asesu risg cyn archwiliad.</p> <p>Trafododd y Pwyllgor ddwy eitem yn ymwneud ag Archwilio Mewnol, gan dderbyn sicrwydd yn dilyn asesiad ansawdd allanol o gydymffurfiaeth y Cyngor â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus, yn ogystal â nodi Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol 2022-23 a oedd yn cynnwys barn flynyddol y Pennaeth Archwilio a Risg ar ddigonolrwydd rheoli risg, llywodraethiant y Cyngor, a'r fframwaith rheoli.</p> <p>Roedd Adroddiad Yswiriant Blynyddol yn manylu ar drefniadau yswiriant a thueddiadau hawliadau. Cymeradwyodd y Pwyllgor Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer 2022-23 a thrafododd y trefniadau ar gyfer cynnal hunanasesiad o'i berfformiad i'w hwyluso gan CIPFA.</p> <p>Cymeradwyodd y Pwyllgor y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol ar gyfer 2023-24.</p>
27 Gorffennaf 2023	<p>Trafododd y Pwyllgor bedair eitem o bwys.</p> <p>Rhoddodd ystyriaeth i gynllun archwilio manwl Archwilio Cymru ar gyfer 2023 yn ymwneud ag archwilio ariannol a pherfformiad, gwaith ardystio grantiau ac adroddiadau archwilio. Wrth nodi'r adroddiad, cododd y Pwyllgor bryderon ynghylch y cynnydd yn y ffi archwilio o ganlyniad i ofynion ychwanegol a osodwyd gan y safon archwilio ISA 315.</p> <p>Ar ôl ystyried a thrafod cymeradwyodd y Pwyllgor y Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft 2022-23 a fydd yn ffurfio rhan o Ddatganiad Cyfrifon 2022-23.</p> <p>Wrth graffu ar Ddatganiad Cyfrifon drafft 2022-23, cyfeiriodd y Pwyllgor at gymhlethdod adroddiadau ariannol a gofynnodd am gynnwys crynodeb o brif bwyntiau'r cyfrifon ar wefan y Cyngor. Roedd trafodaethau hefyd yn canolbwyntio ar dueddiadau ariannol, prisio asedau, rheoli dyledion, ac effaith cyfraddau llog.</p> <p>Derbyniodd y Pwyllgor y newidiadau arfaethedig i'w Rhaglen Waith i'r Dyfodol 2023-24.</p>

Dyddiad	Canlyniad y Cyfarfod
<p>21 Medi 2023</p>	<p>Ystyriodd y Pwyllgor wyth eitem o bwys.</p> <p>Rhodddwyd ystyriaeth i ddau adroddiad yn ymwneud â phryderon a chwynion a wnaed am y Cyngor; Adroddiad Blynyddol Pryderon, Cwynion a Chwythu'r Chwiban 2022-23 a Llythyr Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) 2022-23. Nododd y Pwyllgor y ddau adroddiad, cefnogwyd y bwriad i weithredu Polisi Enghreifftiol yr OGCC a datblygu asesiad a strategaeth anghenion hyfforddi cwynion, a gofynnodd i'r Tim Arweinyddiaeth adolygu hyfforddiant gwasanaeth cwsmeriaid y Cyngor,</p> <p>Ystyriodd y Pwyllgor ddau adroddiad Archwilio Cymru, gan dderbyn diweddariad am gynnydd gwaith archwilio ariannol a pherfformiad a nododd ganfyddiadau archwiliad Effeithiolrwydd Awdurdodau Cynllunio Lleol yng Nghymru yn ogystal ag ymatebion y Cyngor i argymhellion a wnaed o ganlyniad i'r gwaith hwn.</p> <p>Ystyriodd y Pwyllgor Adolygiad Blynyddol Rheoli Trysorlys 2022-23. Wrth wneud hynny, adolygwyd gwaith rheoli trysorlys gan gynnwys rheoli dyledion a buddsoddiadau, derbyniwyd crynodeb o ganlyniadau ariannol a dangosyddion darbodus a thrafodwyd gwariant cyfalaf a chymhlethdodau adroddiadau ariannol. Nododd y Pwyllgor gynnwys yr adroddiad ac fe'i anfonwyd ymlaen i'w gymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith.</p> <p>Cafodd y Pwyllgor ddiweddariad am waith Archwilio Mewnol yn ogystal â blaenoriaethau'r gwasanaeth yn y dyfodol. Nododd hefyd gynnydd y Cyngor o ran mynd i'r afael â materion/risgiau sy'n weddill a nodwyd o ganlyniad i waith archwilio mewnol.</p> <p>Roedd y Pwyllgor yn fodlon derbyn y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol fel y'i cynigiwyd a nododd unrhyw newidiadau.</p>
<p>7 Rhagfyr 2023</p>	<p>Ystyriodd y Pwyllgor wyth prif eitem.</p> <p>Ystyriodd y cynnydd a wnaed gan ysgolion o ran cydymffurfio â deddfwriaeth diogelu data, cymeradwywyd Cynllun Diogelu Data Ysgolion a gwnaed cais i gopi o'r ddogfen Canllawiau Diogelu Data i lywodraethwyr ysgol gael ei ddsbarthu i'r holl aelodau etholedig.</p> <p>Ystyriodd y Pwyllgor y Datganiad Cyfrifon terfynol 2022-23 ac Adroddiad ISA 260 Archwilio Allanol. Yn dilyn trafodaethau ynghylch heriau ariannol ar gyfer y blynyddoedd i ddod, gan gynnwys cynnydd posibl yn y gyllideb a goblygiadau materion RAAC, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn Datganiad Terfynol y Cyfrifon, cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, a nodi Adroddiad ISA 260 Archwilio Cymru ar y Datganiadau Ariannol ar gyfer 2022-23 cyn i'r Cyngor llawn eu derbyn.</p> <p>Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Blynyddol Gwrth-dwyll, Llwgwrwobrwyo a Llygredd 2022-23 a nododd y gweithgaredd a gyflawnwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn i leihau'r risg o dwyll, llwgwrwobrwyo a llygredd o fewn y Cyngor neu yn ei erbyn. Nododd hefyd adroddiad Canlyniadau'r Fenter Twyll Genedlaethol (NFI) a chafwyd sicrwydd fod y Cyngor yn defnyddio data a ddadansoddwyd a ddarperir gan yr NFI i gryfhau ei waith i atal a chanfod twyll.</p> <p>Cafodd y Pwyllgor ddiweddariad am waith Archwilio Mewnol, gan gynnwys ei flaenoriaethau wrth symud ymlaen. Hefyd rhoddodd ystyriaeth i adroddiad yn manylu ar y newidiadau i'r Gofrestr Risg Strategol er mwyn sicrhau ei fod yn fwy cyson â Chynllun newydd y Cyngor 2023-28.</p> <p>Nododd y Pwyllgor adroddiad diweddarar chwarterol Archwilio Cymru ar 30 Medi 2023, yn manylu ar gynnydd archwilio ariannol a pherfformiad ac yn cynnwys gwaith gan Estyn ac Arolygiaeth Gofal Cymru.</p> <p>Roedd yn fodlon derbyn y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol fel y'i cynigiwyd, trafodwyd cynnydd gyda'r ymarferion hunanasesu a hwylusir gan CIPFA a gwnaed cais i holiadur asesu anghenion hyfforddi'r Pwyllgor gael ei ddsbarthu i aelodau.</p>

Dyddiad	Canlyniad y Cyfarfod
<p>8 Chwefror 2024</p>	<p>Trafododd y Pwyllgor 11 prif eitem.</p> <p>Ystyriodd ddau adroddiad yn ymwneud â llywodraethu gwybodaeth, derbyniwyd adroddiad blynyddol yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth (SIRO) ar gyfer 2022-23 ac ystyriwyd canlyniadau ymchwiliad Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth i ddigwyddiad seiber 2021 yn Ysgolion Uwchradd y Cyngor. Derbyniodd y pwyllgor y ddau adroddiad gan gynnwys argymhellion y SIRO ar gyfer asesu risg diogelu data ymhellach wrth weithio mewn partneriaeth a bygythiadau seiber wrth reoli a chaffael contractau.</p> <p>Cymeradwyodd y Pwyllgor Adroddiad Blynyddol Iechyd a Diogelwch Corfforaethol 2022-23, cefnogwyd y cynllun strategol ar gyfer rheoli iechyd a diogelwch a gweithredu'r Cynllun Gweithredu Iechyd a Diogelwch Corfforaethol. Gwnaed cais i gynnwys camau gweithredu ychwanegol ar gyfer adroddiadau yn y dyfodol yn cynnwys ymgorffori data digwyddiadau cyn COVID mewn adroddiadau yn y dyfodol, manylu ar gwympiadau mewn cartrefi gofal ar wahân, a darparu data ar hawliadau a chostau yswiriant.</p> <p>Ar ôl eu hystyried, nododd y Pwyllgor ddau adroddiad yn ymwneud â Rheoli Trysorlys; adolygiad canol blwyddyn 2023-24 yn ogystal â Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys 2024-25.</p> <p>Fe'i diweddarwyd am ganlyniad gwaith Archwilio Mewnol yn ogystal ag adroddiad yn amlinellu canlyniadau'r Archwiliad Iechyd Rheoli Risg a gynhaliwyd gan Zurich Resilience Solutions. Penderfynodd y Pwyllgor gymeradwyo'r camau a gynigiwyd i fynd i'r afael ag argymhellion Zurich.</p> <p>Ystyriodd y Pwyllgor ddau adroddiad gan Archwilio Cymru, adolygiad o Strategaeth Ddigidol y Cyngor a'i ddefnydd o Wybodaeth Perfformiad. Nododd y ddau adroddiad a derbyniodd ymateb y Cyngor i'r argymhellion a wnaed.</p> <p>Derbyniodd y Pwyllgor y newidiadau arfaethedig i'w Flaenraglen Waith 2023-24.</p> <p>Mewn sesiwn breifat, gohiriodd y Cadeirydd roi ystyriaeth i adroddiad Seiberddiogelwch Blynyddol 2023-24, oherwydd fod rhai aelodau'n cael trafferth cyrchu'r adroddiad cyn y cyfarfod.</p>
<p>18 Ebrill 2024</p>	<p>Trafododd y Pwyllgor 10 prif eitem.</p> <p>Trafododd y Pwyllgor bedair eitem yn ymwneud ag Archwilio Mewnol. Roedd Diweddariad Archwilio Mewnol yn canolbwyntio ar archwiliadau a gwblhawyd a rhai'n parhau, gyda thrafodaethau ar faterion yn cynnwys adennill dyledion a gweinyddu grantiau cyfleusterau i'r anabl. Codwyd pryderon am ddiffyg gwybodaeth gyd-destunol mewn adroddiadau archwilio a'r modd yr ymdrinnir â dyled ar fantolen y Cyngor. Derbyniodd y Pwyllgor adroddiad hefyd ar gynnydd o ran gweithredu Materion a Risgiau sy'n weddill ac roedd yn fodlon cymeradwyo'r Strategaeth ar gyfer 2024-25 a'r Siarter cysylltiedig.</p> <p>Trafododd y Pwyllgor ganlyniad adolygiad CIPFA o'i effeithiolrwydd a chymeradwyodd y camau a gynigiwyd i fynd i'r afael â 10 argymhelliad CIPFA. Trafododd y Pwyllgor amrywiol bwyntiau, gan gynnwys paratoi logiau gweithredu, gwahaniaethau mewn adroddiadau wedi'u cyfieithu, a'r angen am fwy o adborth ar berfformiad y Pwyllgor o'r rheolwyr.</p> <p>Ystyriodd y Pwyllgor adroddiad y Rheolwr Cynllunio Corfforaethol, Perfformiad a Rhaglen ar y cynnydd o ran gweithredu argymhellion a wnaed gan Archwilio Cymru yn ystod eu Hadolygiadau Cenedlaethol a gwnaed cais i adroddiadau yn y dyfodol fod yn fwy cryno.</p>

Dyddiad

Canlyniad y Cyfarfod

Rhoddodd Archwilio Cymru ddiweddariad ar ei raglen waith a'i amserlen ar gyfer ei waith ariannol a pherfformio, a chanlyniad ei waith a wnaed yn ystod 2023. Gwnaed cais gan y Pwyllgor i gynnwys adroddiad eglurhaol i gyd-fynd ag adroddiadau yn y dyfodol a oedd yn nodi pwrpas pob adroddiad a'r disgwyliadau ar y Pwyllgor sy'n ei ystyried.

Roedd y Pwyllgor yn fodlon derbyn y Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol fel y'i cynigiwyd.

Daeth y cyfarfod i ben gan wahardd y wasg a'r cyhoedd tra thrafodwyd yr adroddiad seiberddiogelwch blynyddol, a oedd yn pwysleisio'r heriau a wynebir a'r camau lliniaru sydd yn eu lle. Gwnaed cais gan y Pwyllgor fod adroddiadau yn y dyfodol yn cynnwys achosion lle ymosodwyd ar ddulliau'r Cyngor i sicrhau diogelwch seiber, ynghyd â'r camau unioni a gymerwyd.

Yn dilyn y cyfarfod, cyfarfu aelodau'r Pwyllgor yn breifat gydag archwilio mewnol ac allanol, heb i swyddogion fod yn bresennol. Cafwyd trafodaeth fuddiol, a gofynnodd y Pwyllgor i hyn fod yn ddigwyddiad blynyddol yn y dyfodol.